

POSTANOWIENIE

Dnia 24 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Przesławski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jan Majchrowski

Stanisław Michał Lesień (ławnik Sądu Najwyższego)

Protokolant Katarzyna Wojnicka

przy udziale Pierwszego Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego M. N.

w sprawie E. T.

po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej na posiedzeniu w dniu 24 października 2019 r.,

odwołania wniesionego przez Pierwszego Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego od postanowienia Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym z dnia 8 maja 2019 roku, sygn. akt PK I SD (...)

postanawia:

na podstawie art. 437 § 1 kpk w związku z art. 171 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku — Prawo o prokuraturze

1. **zmienić postanowienie Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym z dnia 8 maja 2019 roku, sygn. akt PK I SD (...), poprzez uznanie, że zachodzą przesłanki do rozpoznania przez Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym złożonego przez Pierwszego Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej obwinionej prokurator E. T.,**
2. **kosztami postępowania odwoławczego obciążyć Skarb Państwa,**

3. zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz obrońcy prokuratora J. T. kwotę 367,75 złotych tytułem zwrotu uzasadnionych wydatków obrońcy związanych z dojazdem do Sądu Najwyższego.

UZASADNIENIE

W dniu 4 października 2017 roku Prokurator Regionalny w K. zainicjował czynności sprawdzające wobec prokurator E. T.. Postanowieniem z dnia 30 października 2017 roku, sygnatura akt RP III RD (...), Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla (...) okręgu regionalnego, działając na podstawie przepisów art. 154 § 1 w związku z art. 153 § 3 ustawy - Prawo o prokuraturze, wszczął postępowanie wyjaśniające w sprawie podejrzenia popełnienia przez E. T. - prokuratora Prokuratury Rejonowej w C. przewinień dyscyplinarnych w sprawach:

- I. „użycia, w dniu 21 września 2017 roku w C., pod adresem C. G. - Zastępcy Prokuratora Okręgowego w C. słów stanowiących groźbę karalną: <<sprawy tak nie zostawię>>, <<pożałujesz tego>>, <<uważaj na swoje dzieci>>, co wzbudzić mogło w pokrzywdzonym uzasadnioną obawę, że groźby te zostaną spełnione, a także bezprawnych gróźb spowodowania postępowania karnego, a zachowanie to stanowiło uchybienie godności urzędu prokuratora, a także jednocześnie w sposób oczywisty obraziło przepis art. 96 § 1 ustawy - Prawo o prokuraturze, w zakresie określonym w ślubowaniu wskazanym w art. 92 § 1 tej ustawy, nakazu stania na straży prawa i strzeżenia praworządności oraz sumiennego wypełnienia obowiązków pełnionego urzędu prokuratorskiego i kierowania się zasadami godności i uczciwości, które to zachowania wyczerpują jednocześnie znamiona czynu zabronionego określonego art. 190 § 1 k.k. i stanowią przewinienie służbowe określone w art. 137 § 1 ustawy - prawo o prokuraturze,
- II. wywierania, w dniu 21 września 2017 roku w C. , za pomocą groźby bezprawnej, wpływu na świadka C. G. Zastępcę Prokuratora Okręgowego w C., w postępowaniu przygotowawczym dotyczącym przekroczenia uprawnień

i niedopełnieniu obowiązków służbowych przez prokuratorów i funkcjonariuszy Policji, wdrożonym w Wydziale Spraw Wewnętrznych Prokuratury Krajowej w W. pod sygnaturą PK XIV Ds (...), albowiem C. G. podejmował decyzję w przedmiocie nieprzekazania sprawy dotyczącej M. T. innej jednostce organizacyjnej, co mogło stanowić uchybienie godności prokuratora, a także jednocześnie w sposób oczywisty obraziło przepis art. 96 § 1 ustawy - Prawo o prokuraturze, w zakresie określonym w ślubowaniu wskazanym w art. 92 § 1 tej ustawy, nakazu stania na straży prawa i strzeżenia praworządności oraz sumiennego wypełnienia obowiązków pełnionego urzędu prokuratora i kierowania się zasadami godności i uczciwości, które to zachowania wyczerpują jednocześnie znamiona czynu zabronionego określonego w art. 245 k.k. i stanowią przewinienie służbowe określone w art. 137 § 1 ustawy - Prawo o prokuraturze”.

Postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2018 roku Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla (...) okręgu regionalnego odmówił w sprawie prokurator E. T. wszczęcia postępowania dyscyplinarnego wobec stwierdzenia, że czyn określony w pkt I nie zawiera ustawowych znamion przewinienia dyscyplinarnego, zaś w odniesieniu do czynu określonego w pkt II stwierdził, że czynu nie popełniono. Decyzja została wydana na podstawie przepisu art. 154 § 2 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze.

Od tego postanowienia, w dniu 19 kwietnia 2018 roku sprzeciw złożył Prokurator Generalny.

Postanowieniem z dnia 27 kwietnia 2018 roku Pierwszy Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego przejął przedmiotową sprawę do swojego prowadzenia i jednocześnie wszczął postępowanie dyscyplinarne w sprawie opisanych wyżej przewinień dyscyplinarnych.

W dniu 14 listopada 2018 roku Pierwszy Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego skierował do Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuraturze Generalnym wnioski o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej E. T. prokuratora Prokuratury Rejonowej w C., zarzucając jej, że w dniu 21 września

2017 roku w C., po informacjach medialnych o tymczasowym aresztowaniu syna – M. T., nie zachowała powściągliwości w wyrażeniu emocji oraz oceny podjętych przez prokuraturę czynności w związku z prowadzonym od dnia 27 sierpnia 2017 roku postępowaniu przygotowawczym przeciwko jej synowi, zatelefonowała do C. G. - Zastępcy Prokuratora Okręgowego w C., który w okresie do dnia 29 sierpnia 2017 roku podejmował czynności, w ramach sprawowanego zwierzchniego nadzoru służbowego nad tym postępowaniem i używając w trakcie tej rozmowy zwrotów „sprawy tak nie zostawię”, „pożałujesz tego”, „uważaj na swoje dzieci” zapowiedziała podjęcie bliżej nieokreślonych działań, które wywołały u rozmówcy obawę i zaniepokojenie o przyszłość i bezpieczeństwo jego dzieci, co stanowi uchybienie godności urzędu prokuratora, to jest o czyn z art. 137 § 1 ustawy - Prawo o prokuraturze.

W trakcie rozprawy przed Sądem Dyscyplinarnym, która odbyła się w dniu 13 lutego 2019 r., sygn. PK I SD (...) obrońca obwinionej E. T. złożył, w trybie art. 339 § 3 ust 2 k.p.k. w zw. z art. 122 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. – o Sądzie Najwyższym (Dz.U.2018.5), wniosek o skierowanie przedmiotowej sprawy na posiedzenie i umorzenie postępowania z powodu oczywistego braku faktycznych podstaw oskarżenia, bowiem zdaniem wnioskodawcy, z uwagi na treść art. 122 przywołanej wyżej ustawy do postępowań wyjaśniających, które nie zostały zakończone do dnia 3 kwietnia 2018 r. tj. do dnia wejścia w życie ustawy o Sądzie Najwyższym stosuje się przepisy ustawy - Prawo o prokuraturze w stanie prawnym sprzed 3 kwietnia 2018 r.

Postanowieniem z dnia 8 maja 2019 roku, sygn. PK I SD (...), Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym postanowił na podstawie przepisów art. 17 § 1 pkt 11 kpk w związku z art. 171 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze umorzyć postępowanie przeciwko prokuratorowi Prokuratury Rejonowej w C. E. T. obwinionej o czyn z art. 137 § 1 ustawy Prawo o prokuraturze wobec stwierdzenia, że zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie. Kosztami postępowania obciążony został Skarb Państwa.

Od tego rozstrzygnięcia odwołanie wywiódł Pierwszy Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego zaskarżając postanowienie na niekorzyść E. T. w całości.

Na podstawie art. 427 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 438 pkt 2 k.p.k. w zw. z art 171 pkt 1 ustawy - Prawo o prokuraturze, zaskarżonemu postanowieniu zarzucił:

„- obrazę przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. poprzez jego błędną wykładnię prowadzącą do uznania, iż w sprawie dyscyplinarnej przeciwko prokurator E. T. obwinionej o popełnienie deliktu dyscyplinarnego z art. 137 § 1 ustawy - Prawo o prokuraturze zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie, podczas gdy prawidłowa ocena zgromadzonego materiału dowodowego oraz wydanych w trakcie prowadzonego postępowania wyjaśniającego oraz dyscyplinarnego decyzji procesowych wskazuje, iż działania rzecznika dyscyplinarnego oraz Prokuratora Generalnego miały swoje umocowanie w obowiązujących przepisach prawa, co miało wpływ na treść orzeczenia”.

W oparciu o przepisy art. 437 § 1 i § 2 k.p.k. i art. 456 k.p.k. w zw. z art. 171 ust. 1 ustawy - Prawo o prokuraturze, wniósł o zmianę postanowienia poprzez uznanie, iż w powyższej sprawie zachodzą przesłanki do rozpoznania przez Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym złożonego przez Pierwszego Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej obwinionej prokurator E. T..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odwołanie wywiedzione przez Pierwszego Zastępcę Prokuratora Generalnego okazało się zasadne i jako takie zostało uwzględnione.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do tego, że zgodnie z normatywną treścią art. 154 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze postępowanie względem prokuratora o czyny wyczerpujące przesłanki przewinienia

dyscyplinarnego można podzielić na trzy zasadnicze etapy. Pierwszym etapem, określonym w art. 154 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze jest postępowanie wyjaśniające, które wszczyna rzecznik dyscyplinarny na żądanie Prokuratora Generalnego, właściwego prokuratora regionalnego lub okręgowego, a także z własnej inicjatywy, po wstępnym ustaleniu okoliczności koniecznych do stwierdzenia znamion przewinienia dyscyplinarnego, a także złożeniu przez prokuratora oświadczenia lub wyjaśnień na piśmie, chyba że ich złożenie nie jest możliwe. Postępowanie to może stanowić podstawę do dwóch decyzji procesowych. Po pierwsze, zgodnie z art. 154 § 2 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze, jeżeli nie zachodzą podstawy do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, rzecznik dyscyplinarny wydaje postanowienie o odmowie jego wszczęcia. Z kolei w myśl postanowień art. 154 § 4 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze jeżeli zachodzą podstawy do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, zastępca rzecznika dyscyplinarnego zwraca się do Prokuratora Generalnego o wyznaczenie rzecznika dyscyplinarnego spoza okręgu regionalnego, w którym pełni służbę prokurator, w stosunku do którego prowadzone było postępowanie wyjaśniające, do przeprowadzenia postępowania dyscyplinarnego. Wyznaczony rzecznik dyscyplinarny wszczyna postępowanie dyscyplinarne. Ostatnim etapem, w przypadku stwierdzenia podstaw do prowadzenia takiego postępowania jest złożenie wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej, w myśl przepisu art. 154 § 8 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze.

Z powyższego jednoznacznie wynika, że postępowanie wyjaśniające może zakończyć się dwoma rozstrzygnięciami, to jest odmową wszczęcia postępowania dyscyplinarnego albo jego wszczęciem. Ustawodawca przewidział także, że w przypadku wydania przez organ prowadzący postępowanie wyjaśniające postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego służy środek zaskarżenia. Od dnia 3 kwietnia 2018 roku zgodnie z art. 154 § 3 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze jest to sprzeciw Prokuratora Generalnego lub odwołanie organu który żądał wszczęcia postępowania wyjaśniającego. Zdanie 2 analizowanego przepisu wprost stanowi, że odwołanie nie przysługuje, jeżeli Prokurator Generalny wniósł sprzeciw. Zgodnie z normą

wyrażoną w art. 154 § 10a ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze – w przypadku wniesienia sprzeciwu, wskazania Prokuratora Generalnego co do dalszego toku postępowania są wiążące dla rzecznika dyscyplinarnego. Wniesienie sprzeciwu jest ponadto równoznaczne z obowiązkiem wszczęcia postępowania dyscyplinarnego. Można zatem stwierdzić, że sprzeciw Prokuratora Generalnego ma charakter kasatoryjny względem postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, a jednocześnie wyklucza przy tym możliwość zaskarżenia tego postanowienia w innym trybie, tj. poprzez wywiedzenie odwołania przez organ, który żądał wszczęcia postępowania wyjaśniającego.

Kluczowym zagadnieniem, z punktu widzenia rozpatrywanej przez Sąd Najwyższy sprawy, jest określenie momentu zakończenia postępowania wyjaśniającego. Ma to istotne znaczenie z uwagi na treść art. 122 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 roku o Sądzie Najwyższym, zgodnie z którym do postępowań dyscyplinarnych prowadzonych na podstawie ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze (w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej na mocy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 roku o Sądzie Najwyższym) stosuje się przepisy dotychczasowe do zakończenia postępowania wyjaśniającego lub postępowania w instancji, w której się toczy. Należy podkreślić, że przedmiotem nowelizacji objęta została także treść art. 154 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze, w zakresie możliwości zaskarżania postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego. Zgodnie z pierwotnym brzmieniem art. 154 § 3 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze w terminie 7 dni od dnia doręczenia postanowienia, o którym mowa w § 2 (tj. postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego – SN), Prokuratorowi Generalnemu oraz organowi, który żądał podjęcia czynności dyscyplinarnych, służy odwołanie do sądu dyscyplinarnego. Zaś po nowelizacji przepis ten brzmi następująco: w terminie 7 dni od dnia doręczenia postanowienia, o którym mowa w § 2 (tj. postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego – SN), organowi, który żądał wszczęcia postępowania wyjaśniającego, służy odwołanie do sądu dyscyplinarnego. Odwołanie nie przysługuje, jeżeli Prokurator Generalny wniósł sprzeciw. Od dnia 3 kwietnia 2018 roku, a więc od daty wejścia

w życie nowelizacji ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze, wprowadzono rozróżnienie na środek wnoszony przez Prokuratora Generalnego, który dysponuje instytucją sprzeciwu oraz środek wnoszony przez organ żądający wszczęcia postępowania dyscyplinarnego - odwołanie. Nie można oczywiście *a priori* wykluczyć sytuacji, kiedy to Prokurator Generalny będzie podmiotem żądającym wszczęcia postępowania dyscyplinarnego.

W ocenie Sądu Najwyższego, dokonując wykładni przepisów odnoszących się do postępowania wyjaśniającego należy przyjąć, że kończy się ono wraz z wydaniem postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego albo w przypadku stwierdzenia istnienia pozytywnych przesłanek postanowieniem o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego. Nie można bowiem pominąć tego, że istotą postępowania wyjaśniającego i podejmowanych w jego trakcie czynności jest jedynie stwierdzenie czy zachodzą przesłanki uzasadniające wszczęcie postępowania dyscyplinarnego wobec danego podmiotu.

Należy wskazać, że postępowanie wyjaśniające prowadzone w celu ustalenia czy istnieją podstawy do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego wobec prokurator E. T. zakończyło się w dniu 12 kwietnia 2018 roku postanowieniem o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego. Jak wskazano powyżej, jest to jedna z możliwych form zakończenia predyscyplinarnego postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej prokuratora.

Nie można pominąć także tego, że zgodnie z normą wyrażoną w art. 122 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 roku o Sądzie Najwyższym, przepisy, zgodnie z którymi Prokuratorowi Generalnemu na postanowienie odmawiające wszczęcia postępowania dyscyplinarnego przysługiwało odwołanie, stosuje się do zakończenia postępowania wyjaśniającego lub postępowania w instancji, w której się toczy, a więc *ad casum* do wydania przedmiotowego postanowienia z dnia 12 kwietnia 2018 roku. Zasadnie zatem, w ocenie Sądu Najwyższego, Prokurator Generalny skorzystał z określonej w art. 154 § 10a ustawy z dnia 26 stycznia 2018 roku Prawo o prokuraturze (w brzmieniu od 3 kwietnia 2018 roku) instytucji sprzeciwu od postanowienia, a nie obowiązującej przed nowelizacją instytucji odwołania. Zgodnie bowiem z obowiązującym od 3 kwietnia 2018 roku brzmieniem

art. 154 § 10a ustawy z dnia 26 stycznia 2018 Prawo o prokuraturze w przypadkach, o których mowa w § 3 (tj. doręczenia postanowienia rzecznika dyscyplinarnego o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego - SN), Prokurator Generalny może wnieść sprzeciw. W przypadku wniesienia sprzeciwu, wskazania Prokuratora Generalnego co do dalszego toku postępowania są wiążące dla rzecznika dyscyplinarnego. Wniesienie sprzeciwu jest równoznaczne z obowiązkiem wszczęcia postępowania dyscyplinarnego. Co istotne, w przypadku wniesienia przez Prokuratora Generalnego sprzeciwu od postanowienia rzecznika dyscyplinarnego, zaskarżone postanowienie traci moc. Wykluczona jest tym samym ocena zasadności wydania takiego postanowienia przez sąd dyscyplinarny. Umożliwiło to zatem w niniejszej sprawie, w dalszej kolejności wywiedzenie, przez wskazanego przez Prokuratora Generalnego Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej E. T..

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy postanowił jak na wstępie